

САНКЦІЇ ЗА ПЕРЕДАЧУ АБО ЗБИРАННЯ ВІДОМОСТЕЙ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ СЛУЖБОВУ ІНФОРМАЦІЮ, ЗІБРАНУ У ПРОЦЕСІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ, КОНТРРОЗВІДУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, У СФЕРІ ОБОРОНИ КРАЇНИ

SANCTIONS FOR TRANSMISSION OR COLLECTION OF INFORMATION THAT CONSTITUTE OFFICIAL INFORMATION COLLECTED IN THE PROCESS OF OPERATIONAL INVESTIGATION, COUNTER-REVIEW, IN SCOPE OF NATIONAL DEFENSE

Актуальність статті полягає у тому, що санкція в юридичній науці розглядається як складник правової норми поряд із такими елементами як диспозиція та гіпотеза. Саме в ній міститься вказівка на ті негативні наслідки, які передбачені законодавцем за порушення суб'єктом правовідносин встановлених правил поведінки, які визначаються диспозицією юридичної норми. Дослідження санкцій, встановлених законодавцем за вчинення конкретного злочину, насамперед має за мету встановлення відповідності виду та міри покарання вчиненому злочину.

У статті розглядається проблеми санкцій, передбачених ст. 330 Кримінального кодексу України (далі – КК України) за передачу або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни. Надано характеристику санкцій ст. 330 КК України у розрізі їх кримінально-правової класифікації. Наголошено на тому, що санкція повинна відповідати тяжкості діяння і бути узгодженою із санкціями за вчинення інших, близьких по виду і характеру злочинів. У зв'язку з цим надано пропозиції щодо приведення санкцій ч. 1 та ч. 2 ст. 330 КК України в узгодженість між собою шляхом зменшення верхньої межі покарання у санкції ч. 1 ст. 330 КК України до 4 років позбавлення волі та паралельного збільшення нижньої межі санкції ч. 2 цієї ж статті до 5 років позбавлення волі.

Запропоновано схему розмежування міри кримінальної відповідальності за злочини, передбачені ст.ст. 328, 329, 422 КК України та ст. 330 КК України. Визначено відсутність єдиного системного підходу законодавця до градації однорідних злочинів за ступенем суспільної небезпечності та залежно від адекватної міри покарання. Наголошено, що охорона державної таємниці, як і службової інформації, зібраної у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони, становить інтерес інформаційної безпеки України. Це впливає зі змісту п. 2 Розділу 3 Доктрини інформаційної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25 лютого 2017 року «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2019 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України».

Ключові слова: кримінально-правові санкції, службова інформація, державна таємниця, інформаційна безпека держави.

The relevance of the article is that the sanction in legal science is considered as an integral part of the legal norm, along with such elements as disposition and hypothesis. It contains an indication of the negative consequences that are provided by the legislator for violation of the subject of legal relations of the established rules of conduct, which are determined by the disposition of the legal norm. The study of sanctions imposed by the legislator for the commission of a specific crime is primarily aimed at establishing the appropriateness of the type and degree of punishment for the crime.

The article considers the problems of sanctions under Art. 330 of the Criminal code of Ukraine for transfer or gathering of the information making the official information collected in the course of operatively-search, counterintelligence activity, in the field of defense of the country. The characteristic of sanctions of Art. 330 of the Criminal Code of Ukraine in terms of their criminal classification, it is emphasized that the sanction must correspond to the gravity of the act and be consistent with the sanctions for the commission of other, similar in nature and nature of the crimes. In this regard, proposals were made to impose sanctions under Part 1 and Part 2 of Art. 330 of the Criminal Code of Ukraine in agreement with each other by reducing the upper limit of punishment in the sanction of Part 1 of Art. 330 of the Criminal Code of Ukraine to 4 years of imprisonment and parallel increase of the lower limit of the sanction of part 2 of the same article to 5 years of imprisonment.

The scheme of delimitation of a measure of criminal responsibility for the crimes provided by Art. Art. 328, 329, 422 of the Criminal Code of Ukraine and Art. 330 of the Criminal Code of Ukraine. The lack of a unified systematic approach of the legislator to the gradation of homogeneous crimes according to the degree of public danger and the determination of an adequate measure of punishment depending on this has been determined. It is emphasized that the protection of state secrets, as well as official information collected in the process of operational and investigative, counterintelligence and defense, is of interest to information security of Ukraine. This follows from the content of paragraph 2 of Section 3 of the Doctrine of Information Security of Ukraine, approved by the Decree of the President of Ukraine of 25.02.2017 "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine" of December 29, 2019 "On the Doctrine of Information Security of Ukraine".

Key words: *criminal sanctions, official information, state secret, information security of the state.*

Вступ. Санкція в юридичній науці розглядається як складник правової норми поряд із такими елементами як диспозиція та гіпотеза. Саме в ній міститься вказівка на ті негативні наслідки, які передбачені законодавцем за порушення суб'єктом правовідносин встановлених правил поведінки, що визначаються диспозицією юридичної норми. Дослідження санкцій, встановлених законодавцем за вчинення конкретного злочину, насамперед має за мету встановлення відповідності виду та міри покарання вчиненому злочину.

Результати дослідження. Санкцію визначають як частину статті Особливої частини КК України, яка встановлює вид і розмір покарання за злочин, описаний у диспозиції [1]. Таке визначення повністю відповідає загально-правовому розумінню санкції з урахуванням того, що стаття кримінального закону є зовнішнім виразом (формою) правової норми.

Кримінально-правові санкції класифікують за різними підставами. Залежно від характеру негативних наслідків кримінально-правові санкції відображають певну міру юридичної відповідальності, тобто передбачають для особи додаткові позбавлення особистого, організаційного або майнового характеру.

Щодо виділення їхніх видів за ступенем визначеності та кількістю несприятливих наслідків, що загрожують порушнику, у літературі сформувалися різні погляди. Наприклад, Т.В. Непомнящая виділяє абсолютно визначені, абсолютно невизначені (в яких не вказується вид і міра покарання), відносно визначені та альтернативні санкції [2]. Ю.М. Ткачевський поділяє санкції на абсолютно визначені, відносно визначені, альтернативні та кумулятивні [3]. А.П. Козлов вказує на існування відносно визначених, альтернативних, відсильних, кумулятивних (сумовані, збільшені) санкції. Деякі автори додатково виділяють складні санкції [4]. В.О. Кузнецов, В.К. Гіжевський наголошують на існуванні відносно визначених, абсолютно визначених, альтернативних і відсильних санкцій [5].

Під абсолютно визначеними санкціями розуміються такі, що встановлюють один вид чи одну міру покарання. Відносно визначені санкції вказують на вид покарання, проте чітко не визначають його розміру, фіксуючи його нижню та верхню межі або лише верхню межу. Під альтернативними санкціями розуміють ті, у яких вказується не один вид покарання, а два чи більше. Кумулятивні санкції слід розглядати як такі, що передбачають можливість призначення як основного, так і додаткового покарання. Відсильні санкції не містять виду та міри покарання, а лише відсилають до іншої статті кримінального закону, де вказується цей вид і міра покарання. Стосов-

но них слушною видається думка, що вони не мають самостійного значення, оскільки при призначенні покарання необхідно враховувати зміст тієї санкції, на яку надається посилання [6]. До цього слід лише додати, що існування такого типу санкцій взагалі видається сумнівним, адже необхідною ознакою санкції як правової категорії є вказівка у її змісті на вид і міру покарання. Якщо ж такої немає, то під питанням постає існування в юридичній нормі самої санкції. Крім того, такого типу санкції поряд із абсолютно невизначеними у чинному кримінальному законі відсутні.

Залежно від наявності чи відсутності у змісті санкції додаткового покарання виділяють прості та кумулятивні; залежно від кількості основних покарань – одиничні та альтернативні; залежно від наявності чи відсутності градації у кожному з основних покарань, зазначених у статті, виділяють відносно визначені та абсолютно визначені; безпосередньо визначені та опосередковано визначені; залежно від характеру названих у санкції заходів, наявності (відсутності) вказівки на заходи не кримінально-правового характеру) – ті, які містять згадку тільки про кримінальне покарання, та ті, що містять вказівку про інші заходи кримінально-правового характеру [7].

Санкція ч. 1 ст. 330 КК України передбачає обмеження волі на строк до трьох років або позбавлення волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого. За цим критерієм диференціації як наявності чи відсутності градації у кожному з основних покарань, зазначених у статті ч. 1 ст. 330 КК України, санкції відносяться до групи відносно визначених. Це виявляється у тому, що законодавець чітко визначає міру покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі, проте конкретно не визначає його розміру, фіксуючи щодо обмеження волі максимальну верхню межу – до трьох років, а щодо позбавлення волі його нижню та верхню межі – від двох до п'яти років. Таким же чином викладене і додаткове покарання, передбачене санкцією ч. 1 ст. 330 КК України. Зокрема, зазначається вид покарання – позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, але його міру законодавець не конкретизує, зазначивши лише верхню її межу – до трьох років.

Залежно від наявності чи відсутності у змісті санкції ч. 1 ст. 330 КК України додаткового покарання її слід віднести до категорії кумулятивних. Додаткове покарання тут передбачено у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. Залежно від кількості основних покарань санкція ч. 1 ст. 330 КК України є альтернативною. Так, нею передбачається можливість застосування судом альтернативно двох видів основних покарань – обмеження волі та більш суворого у вигляді позбавлення волі. Альтернативність покарань тут означає взаємовиключеність один одного.

Частково схожою, але все ж іншою за своїм характером є санкція кваліфікованого складу злочину, яка передбачена ч. 2 ст. 330 КК України. Вона встановлює кримінальну відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від чотирьох до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років. Так, за наявності чи відсутності градації у кожному з основних покарань, зазначених у статті, вона, як і санкція ч. 1 ст. 330 КК України, є відносно визначеною. Вказане виявляється і в описі міри основного та додаткового покарання, де щодо позбавлення волі вказується нижня та верхня його межі – від чотирьох до восьми років, а щодо позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю – лише нижня межа (до трьох років).

Залежно від кількості основних покарань санкція ч. 2 ст. 330 КК України, на відміну від санкції ч. 1 ст. 330 КК України, є простою, адже передбачає лише один вид основного покарання у вигляді позбавлення волі. Залежно від наявності чи відсутності у змісті санкції ч. 2 ст. 330 КК України додаткового покарання її, як і санкцію ч. 1 ст. 330 КК України, слід визначити як кумулятивну, адже тут також передбачається додаткове покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Вид і розмір покарання, закріплені санкцією будь-якої норми Особливої частини КК України, повинні бути відображенням ступеня тяжкості суспільно-небезпечного діяння, за вчинення якого нею й встановлюється кримінальна відповідальність. Проте, як слушно зазначає І.С. Завгородня, законодавець не завжди дотримується правила про те, що санкція повинна відповідати тяжкості діяння і бути узгодженою з санкціями за вчинення інших, близьких по виду і характеру злочинів. На її думку, чимало санкцій сконструйовано таким чином, що «до справжньої справедливості ще далеко» [8]. Слід погодитися з цим судженням, лише додавши, що санкція повинна бути узгодженою не лише із санкціями однорідних злочинів (зовнішня узгодженість), а повинні бути й санкції простого та кваліфікованого злочинів однієї статті Особливої частини КК України (внутрішня узгодженість).

Зазначене викликає необхідність проведення аналізу дійсної відповідності виду та міри покарання ступеню тяжкості вчиненого суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 330 КК України, шляхом порівняння санкцій ч.ч. 1 і 2 цієї статті, а також санкцій ст. 330 і суміжних за предметом злочинів. Стаття 330 КК України виключає кримінальну відповідальність за вчинення аналогічного діяння, якщо предметом такого злочину була державна таємниця, то доцільним вбачається провести порівняння її санкції з санкціями тих кримінально-правових норм, які передбачають кримінальну відповідальність за вчинення злочинних дій, предметом яких є саме державна таємниця (ст.ст. 111, 114, 328, 329, 422 КК України).

Зауваження викликає підхід законодавця до визначення міри покарання у вигляді позбавлення волі у санкціях ч.ч. 1 і 2 ст. 330 КК України, коли за вчинення основного злочину передбачається покарання від 2 до 5 років, а за вчинення кваліфікованого злочину – від 4 до 8 років. Можна побачити, що верхня межа покарання за основний злочин є більшою, ніж нижня межа покарання за кваліфікований злочин. Така ситуація може призвести до того, що за вчинення основного злочину міра покарання буде більш суворою, ніж за вчинення кваліфікованого злочину. Вказане не відповідає принципу справедливості покарання, адже кваліфікований злочин є більш тяжким і суспільно-небезпечним, ніж основний. Науці відомі пропозиції щодо усунення цієї колізії шляхом збільшення нижньої межі покарання за кваліфікований злочин, передбачений ч. 2 ст. 330 КК України, до 5 років позбавлення волі [9].

Проте, на нашу думку, такий захід вирішує проблему лише частково, адже розмір покарання у цьому разі за вчинення основного злочину в окремих випадках не буде більшим, ніж кваліфікований, як це можливо, з огляду на зміст чинної редакції санкцій ст. 330 КК, проте залишається ризик того, що в окремих ситуаціях розмір санкції за основний злочин буде рівний розміру покарання за вчинення кваліфікованого злочину. Це фактично прирівняє за ступенем суспільної небезпечності основний і кваліфікований склади злочинів.

На перший погляд ця проблема можливо було б вирішити шляхом зменшення верхньої межі покарання у санкції ч. 1 ст. 330 КК України до 3 років. Тоді верхня межа покарання за основний злочин буде 3 роки, а нижня межа покарання за кваліфікований злочин – 4 роки. Але у такому разі до мінімуму зведеться діапазон міри покарання за вчинення основного злочину – від 2 до 3 років, що шкодитиме дотриманню принципу індивідуалізації покарання. Суду буде важче визначити справедливу міру покарання з урахуванням пом'якшуючих чи обтяжуючих обставин. Тому більш правильною видається пропозиція щодо зменшення верхньої межі покарання у санкції ч. 1 ст. 330 КК України до 4 років позбавлення волі та паралельного збільшення нижньої межі санкції ч. 2 цієї статті до 5 років позбавлення волі. У зв'язку з цим пропонуємо санкцію ч. 1 ст. 330 КК України викласти у такій редакції «...або позбавленням волі на строк від двох до чотирьох років...», а санкцію ч. 2 ст. 330 КК України у такій: «...позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років...».

Охорона державної таємниці, як і службової інформації, зібраної у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності та у сфері оборони, становить інтерес інформаційної безпеки України. Це впливає зі змісту п. 2 Розділу 3 Доктрини інформаційної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25 лютого 2017 року «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2019 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України».

Проте з аналізу санкцій злочинів, які охороняють безпеку державної таємниці, можна побачити, що її захист в окремих випадках становить значно вищий інтерес з боку держави, ніж охорона службової інформації, яка є предметом злочину, передбаченого ст. 330 КК України. Наприклад, за вчинення державної зради у формі шпигунства санкція ст. 111 КК України передбачає кримінальну відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від 12 до 15 років з конфіскацією майна або без такої. За вчинення шпигунства (ст. 114 КК України) передбачається аналогічний вид покарання, проте дещо меншої міри – від 10 до 15 років з конфіскацією майна або без такої.

Інша ситуація прослідковується при порівнянні санкції ст. 330 КК України з санкціями ст.ст. 329, 330 та 422 КК України. Розголошення державної таємниці згідно зі ст. 328 КК України карається позбавленням волі на строк від 2 до 5 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років або без такого. За вчинення цього ж злочину, якщо він спричинив тяжкі наслідки, передбачена відповідальність від 5 до 8 років позбавлення волі.

За втрату документів, які містять державну таємницю, санкція статті 329 КК України визначає відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк до 3 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років або без такого. Вчи-

нення кваліфікованого злочину, передбаченого ч. 2 ст. 329 КК України, карається позбавленням волі на строк від 2 до 5 років. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, які містять такі відомості, карається згідно зі ст. 422 КК України позбавленням волі на строк від 2 до 5 років.

З одного боку, законодавець за вчинення злочину, передбаченого ст. 330 КК України, визначає альтернативне покарання у вигляді обмеження волі, що є більш м'яким, ніж позбавлення волі, яке передбачено ст.ст. 328 та 329 КК України. Якщо порівнювати міри позбавлення волі санкцій цих чотирьох статей, то можна побачити, що її розмір у ст. 330 КК України дорівнює розміру позбавлення волі за злочини, передбачені ст. 328 КК України (від 2 до 5 років), ст. 422 КК України (від 2 до 5 років) та є більшим, ніж розмір позбавлення волі, передбачений санкцією ст. 329 КК України (до 3 років).

З огляду на те, що вид і міра покарання дзеркально відображають рівень суспільної небезпечності злочинного діяння, можна дійти таких висновків. По-перше, в окремих випадках передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни (ст. 330 КК України) є більш м'яким злочинним діянням, ніж розголошення державної таємниці (ст. 328 КК України) чи втрата документів, що містять державну таємницю (ст. 329 КК України) або ж розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, які містять такі відомості (ст. 422 КК України).

По-друге, в інших випадках передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни (ст. 330 КК України) може дорівнювати за ступенем тяжкості такому злочину як розголошення державної таємниці (ст. 328 КК України) або втрата документів чи матеріалів, які містять такі відомості (ст. 422 КК України) або ж бути більш тяжким, ніж втрата документів, які містять державну таємницю (ст. 329 КК України).

Порівняльний аналіз кваліфікованих санкцій зазначених статей Особливої частини КК України дозволяє дійти кардинально інших результатів. Так, ч. 2 ст. 330 КК України за вчинення такого діяння, якщо воно призвело до тяжких наслідків, передбачене покарання у вигляді позбавлення волі від 4 до 8 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 3 років. По-перше, санкції ч. 2 ст. 328, ч. 2 ст. 329 та ч. 2 ст. 422 КК України є не кумулятивними, на відміну від санкції ч. 2 ст. 330 КК України, а простими, тобто передбачають покарання лише у вигляді позбавлення волі, що з одного боку вказує на її більш жорсткий характер. По-друге, розмір позбавлення волі у ч. 2 ст. 329 КК України (від 2 до 5 років) є меншим, ніж у ч. 2 ст. 330 КК України (від 4 до 8 років). Розмір позбавлення волі у ч. 2 ст. 328 КК України (від 5 до 8 років) майже дорівнює розміру позбавлення волі, передбаченого ч. 2 ст. 330 КК України (від 4 до 8 років). Лише міра позбавлення волі у ч. 2 ст. 422 КК України є суттєво більшою, ніж міра ч. 2 ст. 330 КК України – від 5 до 10 років.

Підсумовуючи проведений порівняльний аналіз, можна зазначити, що:

1) законодавець майже прирівнює за ступенем суспільної небезпечності такі види злочинів, як розголошення державної таємниці (ст. 328 КК України), розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, які містять такі відомості (ст. 422 КК України) та передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни (ст. 330 КК України). При цьому санкція ч. 1 ст. 330 КК України є більш м'якшою, ніж санкція ч. 1 ст. 328 КК України за рахунок введення альтернативного покарання у вигляді обмеження волі, а санкція ч. 2 ст. 330 КК України є більш тяжкою, ніж санкція ч. 2 ст. 328 КК України за рахунок того, що перша передбачає обов'язкове додаткове покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого. Абсолютно рівними є покарання у вигляді позбавлення волі у ч. 1 ст. 330 та ч. 1 ст. 422 КК України;

2) санкції ст. 329 у КК України є більш м'якими, ніж санкції ст. 330 КК України в частині такого покарання як позбавлення волі, що виявляється через встановлення мінімальної межі у 2 роки та більшої верхньої межі (5 років) у ч. 1 ст. 330 КК України, на відміну від встановлення лише максимальної межі у 3 роки в ч. 2 ст. 329 КК України. Також це виявляється через встановлення більшої мінімальної та максимальної межі покарання (4 та 8 років) у ч. 2 ст. 330 КК України, на відміну від 2 та 5 років у ч. 2 ст. 329 КК України. У ч. 2 ст. 330 КК України передбачається додаткове обов'язкове покарання, а ч. 2 ст. 329 такого не передбачено.

Зазначене вказує на відсутність єдиного системного підходу законодавця щодо градації однорідних злочинів за ступенем суспільної небезпечності та визначення залежно від цього адекватної міри покарання. На нашу думку, охорона державної таємниці становить більш важливий державний інтерес, аніж службової інформації. Це означає, що і злочинні діяння, предметом яких є державна таємниця, за своєю антисуспільною спрямованістю є більш небезпечними, адже завдають більшої шкоди інформаційній безпеці країни. Тому правильним було б на законодавчому рівні більш чітко розмежувати міри кримінальної відповідальності за злочини, передбачені ст. ст. 328, 329, 422 КК України та ст. 330 КК України. З урахуванням зроблених висновків щодо приведення до стану узгодженості ч. 1 та ч. 2 ст. 330 КК України це доцільно зробити шляхом посилення кримінальної відповідальності за вчинення злочинів, предметом яких є державна таємниця. Ми пропонуємо збільшити нижню межу санкції ч. 1 ст. 328 КК України в частині покарання у вигляді позбавлення волі до 3 років, збільшити нижню межу санкції ч. 2 ст. 328 КК України до 6 років позбавлення волі та верхню її межу до 9 років позбавлення волі. В ч. 1 ст. 422 КК України пропонуємо збільшити її нижню межу до 3 років позбавлення волі.

За розголошення військової таємниці, що призвело до тяжких наслідків (ч. 3 ст. 422 КК України), передбачена відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 10 років. У літературі вже зазначалося про необґрунтованість призначення більш суворого покарання за розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, порівняно із санкцією статті, яка передбачає розголошення державної таємниці. Тому пропонується узгодити санкції цих злочинів шляхом збільшення нижньої межі покарання, передбаченого ч. 3 ст. 422 КК України, до 6 років позбавлення волі та одночасно зменшення верхньої його межі до 9 років позбавлення волі.

Якщо злочини, передбачені ст. 328 та ч. 1 ст. 422 КК України можуть вчинятися як в умисній, так і в необережній формі, то злочини, передбачені ст. 329 КК України (втрата документів, які містять державну таємницю) та ч. 2 ст. 422 КК України (втрата документів або матеріалів, що містять відомості військового характеру), за своє суб'єктивною стороною щодо втрати таких документів є тільки необережними [10], що впливає на ступінь їх суспільної небезпечності та має бути враховано при визначенні міри покарання за їх вчинення, яка повинна бути дещо нижчою, аніж за злочини, передбачені ст. 328 та ч. 1 ст. 422 КК України. У зв'язку з цим пропонуємо визначити міру покарання за вчинення злочинів, передбачених ч. 1 ст. 329 КК України та ч. 2 ст. 422 КК України від 2 до 4 років позбавлення волі. За вчинення цих злочинів із кваліфікуючим складом пропонуємо встановити відповідальність від 5 до 8 років позбавлення волі. Це також дозволить прирівняти ці злочинні діяння за ступенем їх суспільної небезпечності.

Для остаточного вирішення цього питання слід внести зміни і до ч. 3 ст. 422 КК України, яка нині передбачає однакову міру відповідальності як за розголошення військової таємниці, так і за втрату документів, що містять військову таємницю, якщо обидві дії призвели до тяжких наслідків. Раніше наголошувалося, що за суб'єктивною стороною ці суспільно небезпечні діяння не є рівними. Вирішення цього питання можливе шляхом виділення покарання за діяння, передбачене ч. 2 ст. 422 КК України, в окрему частину цієї статті.

Висновки. Враховуючи викладене, пропонуємо санкції досліджених норм Особливої частини КК України викласти у такій редакції:

ч. 1 ст. 328 КК України: «карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років...»; ч. 2 ст. 328 КК України: «карається позбавленням волі на строк від шести до дев'яти років»; ч. 1 ст. 329 КК України: «карається позбавленням волі на строк від двох до чотирьох років позбавлення волі»; ч. 2 ст. 329 КК України: «карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років»; ч. 1 ст. 422 КК України: «карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років»; ч. 2 ст. 422 КК України: «карається позбавленням волі на строк від двох до чотирьох років»; ч. 3 ст. 422 КК України: «діяння, передбачене частиною першою цієї статті, якщо воно спричинило тяжкі наслідки, карається позбавленням волі на строк від шести до дев'яти років»; ч. 4 ст. 422 КК України: «діяння, передбачене частиною першою цієї статті, якщо воно спричинило тяжкі наслідки, карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років».

Список використаних джерел:

1. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2010. 608 с.

2. Непомнящая Т.В. Назначение уголовного наказания. *Теория, практика, перспективы*. СПб. : Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2006. 781 с.
3. Курс уголовного права. Общая часть. Том 1: Учение о преступлении. Учебник для вузов. Под ред. Н.Ф. Кузнецовой и И.М. Тяжковой. Москва : ИКД: «Зерцало-М». 2002. 624 с.
4. Козлов А.П. Уголовно-правовые санкции (проблемы построения, классификации и изменения). Красноярск, 1989. 176 с.
5. Кузнецов В.О., Гіжевський В.К. Кримінальне право України (повний курс у схемах і таблицях). Навчальний посібник. К. : Кондор, 2005. 459 с.
6. Российское уголовное право : учеб.: в 2-х т. Т. I. Общая ч. / ред. А.И. Рарога. М. : Профобразование, 2002. 600 с.
7. Кругликов Л.Л., Василевский А.В. Дифференциация ответственности в уголовном праве. СПб. : Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. 300 с.
8. Завгородняя И.С. Проблемы построения санкций за тяжкие и особо тяжкие преступления против личности. Юристы-Правоведы. Изд-во Рост. юрид. ин-та МВД России. Ростов-на-Дону. 2008. С. 56–59.
9. Кримінально-правова охорона таємниці в Україні [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2018. 275 с.
10. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Т. 2: Особлива частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. Х. : Право, 2013. 1040 с.

УДК 343.326

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.6-1.38>

ДИКА С.А.

МЕТОДИКА СБУ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 113 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

METHODOLOGY OF THE SECURITY SERVICE OF UKRAINE IN THE INVESTIGATION OF THE CRIME PROVIDED FOR IN ARTICLE 113 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

Проблема охорони національної безпеки була і залишається найважливішою. Вона знаходить свій вияв у рівні захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, у забезпеченні сталого розвитку суспільства, у своєчасному виявленні, запобіганні і нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам. Останні роки відображають негативну динаміку, а саме значне збільшення кількості вчинюваних кримінальних правопорушень за ознаками диверсії. Це явище викликане певними політичними змінами, які відбулися і не припиняють відбуватися на Сході нашої країни.

Залежно від сукупності ознак, у яких знаходять вираження ці діяння, а також від їхньої спрямованості можна виокремити вісім форм диверсії: 1) вчинення вибухів, підпалів чи інших дій, спрямованих на масове знищення людей; 2) вчинення вибухів, підпалів чи інших дій, спрямованих на масове заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди здоров'ю людей; 3) вчинення вибухів, підпалів чи інших дій, спрямованих на зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення; 4) вчинення дій, спрямованих на радіоактивне забруднення; 5) вчинення дій, спрямованих на масове отруєння; 6) вчинення дій, спрямованих на поширення епідемії; 7) вчинення дій, спрямованих на поширення епізоотії; 8) вчинення дій, спрямованих на поширення епіфітотії.

© ДИКА С.А. – студентка (Інститут підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого)